

OP 19/1945

020034328

Korzika, 6. januarja 1945 - Stv. 4

"NAŠA ZVEZDA"

Dolgo vrsto let nam je temna noč zagrinjala življenje. Tam od zapada naše rodné zemlje so se zgrinjali temni oblaki z besnečimi viharji in divjali nad našim narodom. Nikjer nismo videli rešitve iz te strašne, temne, viharne noči. Bolj ko smo iskali poti do belega dneva, bolj so nam temne megle grozile in nas gazile v temo - trpljenje.

Vso to dolgo, razburkano in temno noč nismo spali. Hodili smo vedno naprej, upajoč, da nam po dolgi noči zasije zlato jutro. Nismo obupali.

Trem modrim je bilo naznanjeno, da se jim bo prikazala zvezda vodnica, ki jih bo vodila do zaželjenega cilja. Verovali so, in ne zaman.

Tudi nam je bila napovedana "Zvezda vodnica". Ozirali smo se dolga leta tja proti obzorju, odkoder smo jo upali ugledati, odkoder nam je bila ta zvezda obljubljena.

V polni temni noči, so viharji še povečali svojo moč. Zaganjali so se v nas z vso močjo, da bi nas podrli, da bi nam izbrisali sléd in vsako upanje do napovedane "Zvezde", ki naj bi nas vodila k našim bratom. Naša pot je postala še nevarnejša. Kamorkoli smo se ozrli, so se pojavile pred nami same pošasti. Pod nami, pred nami, na desno in levo, nas je zbadalo strupeno trnje, katero nam je segalo v dno srca. Kdor se je z obrazom obrnil proti grozečim zverinam, ta je končal pod njihovimi zobmi. Mi pa smo z globokimi ranami rivali naprej in klicali na osveto - na osveto za naše sopotnike, ki so tako globoko verovali v "našo zvezdo",

a so morali v temni noči darovati življenje za svojo zemljo.

Ze nismo več videli kje se nahajamo: Hudi vrtinci so nas razkropili. Ločeni smo bili brat od brata, sin od matere, mož od žene, oče od otroka - da se sedaj, ko nam "naša zvezda" kaže tako jasno pot, mi ne vemo o naših dragih.

Mi pa smo bili v groznem viharnem sunku, vrženi na zapad, čez morje, odkoder se nam je pot do našega cilja še zdaljšala. Ostali smo popolnoma predani na milost in nemilost krute usode. Območje onega vrtinca nas je vrglo v naročje drugemu.

Vsa moč najhujših viharjev v človeški zgodovini, vse grozne pošasti v podobi človeka z vso njihovo močjo in krutostjo, katere nobeno pero ne more popisati, niso mogli uničiti popotni-
kom smeri.

Ko so najtemnejši oblaki zagrinjali nebo, se je pojavila ona, po kateri smo koprneli toliko časa, ona, katera naj bi nas vodila v zlati sončni dan. Vtrnila se je od vzhoda - naša zvezda.

Usodepolna noč še ni prešla. Še divjajo hudi viharji po širni zemlji, in temne megle zagrinjajo obzorje. Ni še zlatega sonca, ki bi razkrinkalo temno noč, uničilo vihar in ogrelo pre-
mrazena srca, ki še vedno ječijo pod zobmi okrutne zverine.

Mi pa, ki nismo obupali ob najhujših navalih viharjev in pred zvermi v temni noči, ki nismo kloplili glave pred zmajem, v njegovi najhujši moči, tudi sedaj ne bomo!

Z najlepšim sijajem, najlepše kar nam je moglo nebo darovati, nam žari "Naša zvezda" na obzorju in nam kaže pravo pot do naših bratov, do našega rešitelja - Slovana.

V tebe, "Naša zvezda" zremo, v tebe upamo, v te verujemo in tebe ljubimo, prepričani, da nas le ti pripelješ skozi to temno noč - domov, k našim bratom partizanom, tja, kjer se je prav to noč rodil naš mladi, zdrav, plemenit rod.

Pozdravljena, "Naša zvezda"! Nebo naj ti da moči, da raz-
zsvetliš vse naše brate, ki še vedno blodijo v temi in ne vedo, da si ti odina, ki kažeš pravo pot v beli dan.

Naj te nebo varuje pred temnimi oblaki, da bi jih s pomo-
čjo slovanskega ozvezdja kmalu in srečno premagala ter nas pripeljala do zaželjenega cilja.

Z vročo željo in hrepenenjem pričakujemo dan, ko nas zdru-
žiš z našimi brati Slovani.

Tedaj bo polglasno zaorila naša pesem - Slovan na dan!...

R. L.

O ZMERNOSTI V ALKOHOLICNIH PIJAČAH

Večkrat mi je prišlo na misel, da bi napisal par vrstic, ka-
tere naj bi odprle oči večini naših fantov, in posebno možakov, ka-
teri toliko vedo in znajo, ko jih vino ali žganje okadi možgane.
Zlasti v zadnjih časih smo se mi Slovani preveč udali alkoholu.

Vsakdo lahko ve, da prevelika količina te nevarne pijače škodi duhu in telesu; a menda vsak ne ve ali noče vedeti, da je prav pijančevanje izvirek tolikih naših gorja.

Mi smo narod, kateremu so bile v preteklosti vzete skoraj vse pravice. Italija je na vse nogoče načine ovirala vsako našo narodno napredovanje, ko je ob znagi fašizma zatrla naše šole, naše knjižnice, vse mladinske organizacije in prosvetna društva, v katerih smo se duševno in telesno zabavali in istočasno kulturno razvijali; a pustila je, v naše pogubo, - - odino le pot v gostilno in v gostilni skozi vsa leta je večina naših ljudi jemalo iz zabavo.

Malo mož je kljubovalo tej slabi poti, a večina dušnih mehuženecov je podlegla vinu in ni našla izhoda niti sedaj ob zori našega toli pričakovanega vstajenja; ko je skrajni čas, da posvetimo vse naše duševne in telesne moči za dober izid iz vsakoga nadaljnega hlapčevanja. Zelo žalostno je to, da taki možaki in mladenci bi v pijanosti svet preobrnili, čeravno se sami večina ne morejo niti na nogah držati; a ko se jim le malo iz glave skači, so brez vsake inicijative. Pogledjmo samo malo globlje in spoznali bomo kako smo. Kadar trezni - kakor ovce za ploton, v pijanosti kaskvinje, ali pa razdraženi ko levi v kletki. V pijanosti polni sovražstva, polni sponinov in polni občutkov. Vse pride tu naprej: Pa se pijanec izgovarja: "Pijem, da pozabim! - Mi je težko po ženi, otrocih, po znancih, po hiši, po zenlji, po domovini, pijem da pozabim." - Ali jaz te vprašam, tovariš: zakaj hočeš pozabiti, česar ne smes pozabiti? Da piješ na žalost, to je jalov izgovor in dobro

...BRATJE, MI STOJIMO TRDNO KOT
ZIDovi GRADA.

se ve, da neizmerno piješ, ker si požrešen. Kakor morajo sedaj s tabo trpeti tvoji tovariši; tako ali še huje je prej trpela žena, otroci, tvoji bratje, sestre ali drugi - Ali nar misliš če se pijaniš, da boš kornu kaj s tem pripomogel? Če bi ti resnično kaj nislil na družino, na dom, na domovino, bi se prav gotovo ne ngril z alkoholom in bi dal kaj več na tvoje zdravje in osebo, in bi ne kvaril svoj in naš ugled v tuji zenlji. - No, tovariš: ti na vse to prav nič ne misliš, ker drugače bi se ne vedel tako sranotno kakor se vedeš in bi bolj pazil, da ne oradežuješ ne svoje družino, ne svojih tovarišev ne svojega naroda.

Huje je to, da bolj ko je človek nournen in zabit, tembolj je pregnan ko je pijan. Prav v pijanosti sili v tuje ljudi, sili v pogovore ki jih ni gotov, sam ho-

če imeti besedo, samo on ve, samo on zna, brezumno sodi in odobrava. Tak človek je pomilovanja vreden in dobro veste, da na pijančovo besedo nobeden nič ne da. Zato, dragi tovariš, te vprašam jaz, zakaj prav v pijanosti razkladaš in buliš kakor bik v tuje ljudi, katerim so tvoje ali naše težnje zadnja briga? Zakaj bi uprav pijan propričeval druge, kak junak in poštenjak da si; se bahal, koliko da si ti za našo stvar dobrega napravil. Zakaj si prav v pijanosti ti edini pravi možak, edini Slovenec, edini partizan med nami vseni. Morda misliš, da tvoji tovariši ne vedo, kaj si? Pre-dobro te poznajo, da ti smrdi vsako pošteno delo in da povsod izkoristiš svojega bližnjega in ga nato še "zafrkavaš"; bodisi na do-lu bodisi drugod. Ne boj se, to tovariši dobro vedo, a ti morda čakaš dan na dan, da te izvolijo za cesarja. Zakaj se prilizuješ vsem, ko nimaš v glavi vina, a ko si pijan in aš čez vsakega besedo? Zakaj vse to in nešteto drugega ko si pijan? Povedal ti bom, jaz, zakaj vse to: zajec si, malovrednež, potuhnjeneč, zahrbtnjež; nisi inel in tudi ne boš inel toliko moči, da bi v treznosti vsakemu odkrito - srčno v obraz povedal kar mu gre in kar te tišči, ker tvoja vest ni na mestu.

Ne, dragi tovariš, tako ne more naprej, da v pijanosti gradimo in delamo načrte, medtem ko bi v treznosti lahko v resnici kaj napravili za bodočnost, pa ne nignemo niti z nozincem; to je slabo, zelo slabo. Naša bodoča domovina takih ljudi ne potrebuje, taki ljudje so samo v napoto. Zelo žalostno bi bilo, da bi se naša nova domovina gradila samo iz takega gradiva. Presil bi to nožake in mladeniče, naj molčijo, naj ne politizirajo, naj se skrijejo, da ne bodo v posneh ljudem, kateri so ineli o nas morobiti drugo amenje. Samo v tujini, predstavljamo narod, kateri je toliko žrtvoval za svobodo, zato ne omadežujmo na tako sramoten način kri naših boljših bratov. Ne blebetajmo v pijanosti. Bodimo bolj družabni, bolj tovariški, ne egoisti. Pomagajmo si med seboj, kot pravi bratje, da svetu pokažemo našo zrelost, da nimamo potrebe nobenega drugega varuha in gospodarja. Le v slogi bomo lahko klubovali vsem težkočam.

Bodimo možje in fantje v praven penenu besede!

Rane

MATERINA BESEDA

Bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so nilozvočnejši in bolj pripravljeni za vsakdanjo rabo - ali slovenska beseda je beseda praznika, petja, vriskanja.. iz zemlje same zveni kakor velikonočno pritrkavanje.....

Ivan Cankar

BOJ KRVAVI

Boj krvavi, po Balkani,
bijo hrabri partizani.
Pa vse tja do bistro Soče,
narod ves svobodo hoče.

Srb, Hrvat in pa Slovenec,
z latorik pleto si venece
in v junastvu, Slave sini,
liste pišejo v zgodovini.

Padel Beograd je slavni,
znan že v zgodovini davni,
prestolica južnih Slovanov,
pod vdarci Rusov in Partizanov.

Je "Vzhod" pomagat prišel "Jugu"
roke podal je drug sodrugu.
Sklenili so, da vedno bodo
si bratje branili svobodo.

Že sveti se, tam od obzorja,
in tja do našega Primorja.
Svobode vzhaja že "Danica"
Trst prost bo kmalu in Gorica.

Izpita časa je pelina,
bo presta cela domovina.
Mi prosti bomo in svobodni
z brati v skupni hiši rodni.

* * *

KAKO SE JE HITLER MASČEVAL NAD ATENTATORJI

V Nemčiji že dolgo časa ni tako mirno in redno, kot dokazuje nemška propaganda. Počitalno se že davno nekaj pleče, a do pravega večjega izraza ne more priti, ker je Gestapo premočna in njen poveljnik Himmler preveč krvoločan in brezobziren.

Že dolgo časa od tega je vojna sreča Hitlerju in Nemčiji obrnila hrbet. Teritorijalne izgube, poražene in razbite armade na vseh sektorjih, porušena mesta, paralizirana proizvodnja vojnega materiala, notranje krhanje, atentatni poskusi: vse to dokazuje, da gresti Hitlerjeva slava in moč h koncu. V ljudstvu se polagoma vzdiguje nezaupanje v Fuhrerja in njegov nacistični glavni štab. A do konkretnega upora je prišlo le v maloštevilnih vrstah politične in vojaške aristokracije.

Nagle se je po svetu raznesla vest, da so 20. julija 1944. atentirali na Hitlerjevo življenje. Glavni avtor atentata je bil polkovnik Von Stauffenberg, ki je prinesel bombo na zakasneli efekt v dvorano, kjer je moral ineti Hitler malo časa pozneje sestanek s svojim glavnim štabom. Položil je zavitek z bombo v kot pisalne mize in jo reguliral tako, da bi razpočila malo minut kasneje. Po uradnem poročilu se je Hitler par trenutkov pred razpokom dvignil od svoje mize in stopil k bližnjemu zemljevidu ter si tako rešil življenje.

Hitlerjeva telesna straža ni mogla takej degnati, kdo bi mogel biti oni, ki je položil bombo v nizni predal, ker ni stopila prej v sobo nobena sumljiva oseba. Grofa Von Stauffenberga pa niso mogli niti od daleč osuniti, ker je bil velik vojni pohabljenec iz prve svetovne vojne. Po kratki preiskavi pa so doznali, da je bil

edini polkovnik Von Staufenberg, ki je bil v posvetovalni dvorani predno je inel Hitler svoj govor. Sun je padel nanj tenbolj, ker njega sanoga ni bilo pri posvetovanju. Poiskali so ga in ga našli na višjem vojnem poveljstvu v Berlinu ter ga aretirali.

Za grofon Von Staufenbergom pa je stalo še več nemških višjih častnikov in generalov ter političnih osebnosti.

Po atentatu je bilo samo nekaj ur nervoznega in negotovega valovanja po Nemčiji, posebno pa v Berlinu. Nato ni nemška javnost videla nič drugega izrednega kot nekatere varnostne ukrepe, ki jih je policija začasno podvzela.

Hitler in Gestapo pa sta neumno delovala in preiskovala še naprej. Maščevanje je bilo ten večje in važnejše, ker so pod izgovorom državne varnosti in zaščite Hitlerjevega življenja pričeli neusmiljeno čiščenje višjega vojnega poveljstva in ga dobesečno docinirali. Mnogo generalov, na katere je padla sumnja sodelovanja pri atentatu, je bilo po naglem sodu ustreljenih, drugi pa so izvršili samomore. Veliko jih je Gestapo aretirala skupno s tisoči civilnih oseb. Gotovo pa je, da se to čiščenje se danes ni končalo kar jasno dokazuje, da je inel Hitler v Nemčiji sami mnogo več sovražnikov, kot si je san predstavljal.

Da bi sodilo zarotnike in vse nasprotnike nacizma, je Hitler takoj po atentatu 20. lujija ustanovil posebno "ljudsko sodišče".

8. avgusta je inelo to sodišče svoje prvo sejo in je obsodilo na vešala osem častnikov, med katerimi onega feld-marsala.

Ob priliki druge seje - 11. septembra - je to sodišče obsodilo na vislice osem civilnih oseb, ki se bile obdolžene, da so sodelovale pri atentatu.

Hitler je s svojo Gestapo kmalu obvladal položaj in javnost ter skušal na vsak način pokazati in dokazati nemškemu ljudstvu in vsemu svetu, da je misel na zaroto in atentat vstala le iz nekaterih aristokratskih krogov armade in višje državne administracije. Dejstva pa so dokazala predvsem in povsem drugo resnico ter faktično in idejno nasprotje nacistični stranki. Med obsojenci so ljudje, ki jasno dokazujejo to, kar je hotela nemška uradna propaganda prikriti. Med obsojenimi je stari minister Leuschner, eden izmed vodij nemških sindikatov, in neka druga višja politična osebnost iz osrednje katoliške stranke.

Zarote je inela torej povsem druge korenine in pomen, kakor so skušali uradno dokazati. Da bi ten lažje in bolj zakrili resnične povode zarote, je Gestapo zavila ves proces in vse kar je bilo z njim v zvezi, s sunljivo tajnostjo.

Goebelsova propaganda kriči se danes, da je bila Nemčija izdana, da so jo nekateri maloštevilni podkupljeni zadeli z bedalom v hrbet, da bi povzročili na račun sovražnikov nesoglasje med nacistično stranko in armado ter Hitlerjem in nemškim ljudstvom; ta nacional - socijalistična stranka ne bo kriva, če bo šla Nemčija

v propast, medtem ko je Hitler hotel izpoljati boj do končne popolne zmage nad notranjini in zunanjini sovražniki; da je bila ta zmagata gotova, dokler ni bilo izdajstva.

Kot žrtve Hitlerjevega in Hitlerjevega maščovanja je padlo mnogo odličnih in socijalno-političnih osebnosti: prvi polkovnik grof Von Staufenberg. Prva seja "ljudskega sodišča" pa je z drugimi vred obsodila na vislice generala Witzleben-a, general-polkovnika Hoepner-ja, generala Von Hagen-a, generala Von York Wartenburga, generala Von Hase-ja in generala Stieff-a, ki so bili obsodeni dve uri po obsodbi.

Hitler pa po Hitlerjevih navodilih še nadalje čisti armado vseh esumljenih, nemško javno življenje in vseh ideoloskih nasprotnikov.

- L.S. -

* * *

SLOVENSKA ZEMLJA

Zemlja slovenska, zemljica sveta, Zemljica rodna, zemljica plodna,
Tujec po tebi sega z roko, najhna si, najhna, pa te čele.
Meni je težno, meni je težko, Kdaj že od grude kos so ti vzeli-
ko da ni pšica meri voko. vedno še rane sveže skele!

Veli moj Jaža, Krpan moj krepki,
da ni je dana vajina post:
svet bi na dlani nosel v zavetje,
cela bi stala naša posest.

A. Debeljak

POSLANICA BRATOM

....sedaj je okrog vas urzla zima in bogvedi, kako je z vami, kako vam je pri srečanju in duši, bratje onstran morja.

Mi smo tu in ni nam slabega in radi bi delili z vami vse, kar imamo. A mi smo moralno podrti. V naših dušah je nekaj, česar ne moremo popisati, česar vam ne moremo razložiti. Mogoče je jok brez solza, grenak in neutošljiv; mogoče je kletev, ki je naše ustnice ne izrečejo; mogoče prokletstvo stoletij, ki je zopet razlilo svojo žalostno bolelost na sinove prodane zemlje; mogoče je ona bolelost, ki je vstala iz dolge borbe zaslužjenih dni, se zarila v dno naših duš in tam utrpnila: in z njo je utrpnilo naše srce. Vse te občutimo in naša najdražja čustva trpijo...

Tu smo in si ne moremo pomagati, da bi uresničili naše davne želje in težnje. Mogoče teži nad nami ona usoda, ki je težila naše pračede v borbi za "donnačo pravdo".

Kličemo in kličemo. A od nikoder ni odgovora, kakor da bi na

nas vsi pozabili, kot bi bilo krog nas vse gluho in nemo: ona sama brezmejna puščava brez obzorja. Ni odgovora; niti našega klica ne slišimo v odnovu....

Včasih odjekne v naših srcih glas, ki je prišel iz daljnih dalj in ki ga naše telesno uho ni slišalo: daljna naša zemlja - mati, domovina - je težko vzdihnila. Njeno srce je vztrepotalo in njeno dušo je objela težka bol. Tisti trepet smo čutili v naših srcih; tista bol se je prelila v naše duše. Vse smo občutili kot odnov naše težke usode....

Videli smo domovino, kako je šla na svojo Kalvarijo; videli smo vas, bratje, kako ste na svojih krvavih ramah nosili njen križ. In težko, nadvse težko nam je bilo, da nismo z vami, da nismo tudi mi oni izvoljeni, ki spremljajo domovino k novemu življenju.

Ali nam bočete steli v neodpustljivo zlo, da nismo z vami? Bratje, nogoče nismo krivi sami, da smo ob težkih urah, ki jih doživlja naša skupna domovina, tako daleč od nje in od vas. Vemo za naš greh in ga odločno tudi priznamo. A naj nam boče v zagovor dejstva, da se naše misli danes bolj nočno, da se naša prepričanja bolj gotova in trdna, da smo se postavili na razpolago domovini že davno....

Bratje, ali ste slišali klic iz Sardinje? Ali slišite kliče iz Korzike?

Nismo dobili odgovora od vas in zdi se nam, kot bi nas zatajili in nas ne bi več hoteli priznati za brate, ker sami nismo sledili pred dvenajsetimi leti vašemu vzglodu in vašemu klicu.

To je naš greh; ne prosimo odpuščanja. Hočemo plačati, da bi postali vam enakovredni, če je to nogoče.

Sedaj, v svojih modrih letih, smo nogoče doživeli največjo iluzijo svojega življenja. Preveč smo verovali v gotova dejstva. Zato je naše sedanje stališče toliko bolj nučno. Naša vera je bila kruto prevarana, naša čustva in prepričanja onalovaževana. Zato nas boli v duši. Danes moralno plačujemo za svoje nekdanje neodločnost, za tisto odlaganje iz dneva v dan, dokler ni bilo prepozno.

Naši izgovori že davno več ne držijo: leta, družina, hiša... Vse to smo našli, ker smo ineli premalo prepričanja, premalo odločne volje, da bi sprejeli oni boj in trpljenje, ki nas je čakalo v vaših vrstah.

In danes, kdo nam brani družine in hiše? Bratje, pozabite na naš greh! Vemo, da ste vi. Saj ste sinovi iste matere in naše hiše so vaše hiše. Pozabite, da nismo v onih dneh krenili na odločilnem križišču na pot, po kateri ste hodili vi.

Danes je naša nisel trdna in izoblikovana.

.... da bi z vami skupno ustvarjali novo domovino, da bi bili z vami v boju in trpljenju, da bi bili z vami deležni vstajenja in novega življenja....

Bratje, ne pozabite na nas!

V "... (narekaju).."

"Naša Zvezda"   Tole "temo" na "otoku" "Sonca" bi se "telo",
"že" nam "sveti", nam "razganjat" če.   da bi "temo" vzelo;
Kol'kor "more"   Ali reva "sava" je: našo "grudo" grelo,
koder "gre"!   "tema" pregloboka je!   da bi "kaj" "vsvetelo!"

Dobro da na "vzhodu"   Toda prej ko z "grude naše",
že "svetlika" se;   bo "kaj" "vzrastlo",
dvoma ni o "soncu"   treba bo "globoko" še
vsaj "za zdaj" še ne!   "precorati brazdo"!

V (....oklopaju..)

(Tu pa treba je "lopate",   Da precepil bi "mladiko",
treba dobrega vrtnarja,   zruval z njive ves "plevel",
da razume se na "raščo",   grudo našo vso "pognojil"
ki nam dober sad ustvarja!   bil bi "raščo" vsak vesel!

Pa je vrt še brez vrtnarja,
dobre raščo ima plevel;
tuči "vreme" nam nagaja,
let'no bo hudič nam vzol!)

Pa še .....!....(klicaj)!

Čas boži! Svet se vrtil!
"Za dežjem sonce mora priti",
v ten naš je up, up naših dni,
to slutnjo vsak mora čutiti!

Poskakin

POZDRAV

Po dolgih letih teme in zuženjstva se nam je naša zvezda zopet prikazala na obzorju. Njeni prvi, še blede žarki v zgodnjem jutru, so zasvetili v naše duše, naša srca, ter nam dali novih moči in upanja, da se bliža dan svobode in pravičnosti toliko let tlačnemu narodu.

Vsi Slovenci in Hrvatje, ki se nahajamo na tem otoku, prav prisrčno pozdravljamo ta mali listič "Naša Zvezda", ki nam bo v tujini tolažba in vahnica na poti, ki nas bo pripeljela v novo domovino. Hvaležni smo vsem, ki ste se trudili za izdajo tega lista, za urejevanje in tisk ter končno za skrbno pošiljatev na vse čete.

Tovariši Slovenci in Hrvatje! Potrudimo se, da bo res "Naša Zvezda", nam izgnancem v tujini tudi naša prava v o d n i c a. Držino se trdno poti, ki nam jo razsvetljuje; ne iščimo tornih in stranskih potov, kateri nas zepeljejo v nemoralna-slaba znanja in ki jemljejo čas nam vsem ter vsenu narodu. Naša opustošena domovina potrebuje zdravih mož in fantov, da bodo gradili novi dom. Naj izgine iz naših čet, izpod naših soterov kletov v tujem jeziku, posebno pa še v slovenskem in hrvatskem. Ne skrunite s prokletstvom naše tako lepe materine besede, katero so naši dedje in pradedje tako skrbno negovali, čuvali ter izpopolnjevali, da so jo izročili nam lepo in čisto. Naš veliki pesnik in učitelj Simon Gregorčič, kojega stoletnico rojstva praznujemo letos, je posvetil vse svoje življenje le Bogu in narodu; spesnil nam je lepe pesni v lepi slovenski in hrvatski besedi. Učil nas je petja, nikoli pa kletvine.

Sponin stoletnice tega velikega moža in učitelja bomo najlepše počastili s tem, da bomo čim več posnemali njegove dragocene in preroške besede. Na ta način mu bomo položili na grob več lepe slovenske besede Njemu v blag sponin, nam pa in našemu narodu v čast in slavo.

Pavlica Franc

NAŠE JUTRO

Ko še sonce gor ni vstalo
odzvonil prvi zvonec je:
zdaj se delo bo začelo,
zdaj je ura budnice.

Vojaki pa naprej ležijo,
v postolji obračajo se;
polzaspano se bujijo,
ker prozgodaj zdi se še.

Vendar onega se vidi:
moško, resno se drži,
je narednik; gre po službi,
vójake pozne buditi.

"Junaki" mnogi bi ležali,
ko dovoljeno bilo bi;
a zakone se tako dali,
mogoče pomagati ni.

Zdaj v nastop k prvi kavi
vojaki vrsto delajo;
kuhar, hitro jo napravi,
ker že predolgo čakajo.

Daj, neroda, prvi pravi,
saj sam čutis, mrzlo jo;
lahko se poptej napravi,
da bi to čakali ne.

Prva zarja se razgrne,
prikaže svetlo sonce se,
novo delo se povrne
za vse te naše delavce.

Poskakin:

- PISMO ŽENICI -

(Pod šatorom, 4.12.44.)

Zlata ženica!

Kako je s teboj?

Si še kaj moja?

Jaz som še ves Tvoj!

Vsak dan razpenjam
hroponenja peroti,
rač polotel bi

Tobi naproti!

Vsak dan, vsak dan

Te v mislih imam;

ker preveč sem sam,

ker le Tebe imam.

In sinka dva!

Sta zdrava oba?

Se zdi mi da starši

mustače že ina!

In žlehtana plahta?

Pozdravi mi vse!

Posebej še Ančko!

Rad videl bi jo!

Moja malenkost

se dobro ina,

telesno je zdrava

le duša "čota"!

je vedno v skrbih

kako je doma?

In kaj bo še z nani,

ko reč ta konča?

In družega polno

na srečanju;

papirju ne "upani"

zdej naj bo še tam!

Sprejmi poljubčekov

za en tisočak;

sinkoma vsakemu

pa za en stotak!

Tvoj nožek

o o o

NOVA DOBA - NOVA ZVEZDA

Ker v novi Titovi Jugoslaviji pridejo vsi ljudski sloji do svoje besede, zato naj začnemo že sedaj tukaj - kot nas pozivlja v prvi poslanici naš tovariš dr. Ambrožič "Na delo, bratje!" - in se pridružimo temu klicu ter vsak po svoji možnosti skušajmo preprosti ljudje pisati in podpirati "Našo zvezdo", ter bodriti eden drugega, a vse v smeri in blagor naši tako zaželjeni novi domovini. Prerokbe naših prednikov se vresničujejo, Slovani prihajajo do naše velike skupnosti, katera nam po vsej naravni pravici pripada.

Tovariši, končano je, da bomo hlapeci italijanskemu, nemškemu ter madjarskemu imperijalizmu. Končano je za vedno, da se bo prelivala slovanska kri za te tuje narode kakor se je do sedaj.

Ker nas čaka ta velika sreča prvič v naši zgodovini, nani da res misliti vse to in vprašati se moramo sami sebe: kaj smo napravili za to veliko stvar, ki nas čaka nas vse in naše potomstvo? Človek, ki res na to misli, ga gotovo muči misel, kaj sem napravil za vse to? morda malo, ali - nič. Mogoče smo bili dobri Slovani ves čas suženjstva, mogoče - prej ko so nas Lahi pobrali - smo tudi kaj žrtvovali za naše partizane, bratje, a vse to je

le malenkost v primeri kar oni doprinašajo vsak dan na žrtveni oltar. Le želja mi je, da ohranimo zaveznost do dneva ko jim bo ne mogli resnično in z dejnjo vsaj kaj pomagati, ter biti priča vstajenja naše nove dobe in dokončne zrušitve našega stoletnega sovražnika.

F. Terpin

NAŠA NARODNA PRAVICA

Vključitev Primorske s Trstom in Gorico in Istre s Puljem in Reko v okvir italijanskih državnih mej je tvorila že v preteklem stoletju dolga desetletja šovinistično stremljenje laške politike, ki se je v teh zahtevah naslanjala na besede pesnika Danteja ("La Divina Commedia") in na beneško gospodstvo v preteklih stoletjih ob jadranski obali. Italija je vstopila v prvo svetovno vojno na strani antante (Anglija, Francija) s pogojem, da ji po zmagi nad Avstrijo pripadejo dežele na njeni vzhodni meji in v južnem Tirolskem. Anglija in Francija sta aprioristično pristali na izvršitev stavljenega pogoja. Tako smo bili Primorci in Hrva - tje iz Istre v mirovnih pogajanjih po prvi svetovni vojni propu - ščeni Italijanem, proti katerim so se ob Soči borili naši očtje. Naša usoda je bila torej zapečatená še predno je Italija sama v - stopila v vojno akcijo proti stari Avstriji.

Zgodovina je zapisala to dejstvo v svojo knjigo in nihče ga ne bo mogel več ovroči ali predstaviti v drugačni luči: ostalo bo tam kot očitajoča vest vsem inim, ki se ga zapečatili s svojim priznanjem. Danes ne more nihče več zagovarjati te politične trgo - vine ne s vsesplošnega političnega vidika, še manj pa z moralne - ga: bili smo prodani.

Slovenci s Primorja in Hrvatje iz Istre smo prav gotovo - premalo odločno šteli med politične grehe antante to, nam tako u - sodno dejstvo; prevečkrat smo pozabili na to politično kupčijo, ki je stala nas same dolga leta suženjstva in krvi najboljših naših bratov.

In še danes plačujemo tej svoji žalostni usodi in juridi - čnemu pripadnosti s tem, da nas inajo za italijanske državljane, ko je stara Italija že davno propadla in izginila v jami, ki jo je drugim kopala. Vojna vihra jo je podrta prav do temeljev na dolgo in široko. Prepričani pa smo, da je ne bo več sezidali do naših krajev, čeprav so priznani "zidarji".

Dejstvo je, da prav Anglija nosi prvo in prvo in temeljno odgovornost za naše 25letno politično, socialno in kulturno su - žnost. V povojnih mirovnih pogodbah sta bila Primorje in Istra le dva mala člona v velikanski verigi, s katero je Anglija oklonila ves svet v skladu s svojim vsesvetovnim politično - gospodarskim misljenjem in stremljenjem. Mogoče se tedaj Anglija ni zavedala popolnoma v svojih vsestranskih interesih, da je napravila nepo - zabno krivico onemu najmanjših narodov na svetu. Toda ta zagovor

ji ni odvzel njene moralne odgovornosti in ji danes ne jenlje one svete dolžnosti, da popravi svoj stari politični greh. Danes Anglija jasno in dobro vidi in ve, da slovensko Primorje in hrvatska Istra ne spadata na noben način k Italiji in v njene narodne "državne" meje. Ze sedanja politična dolžnost angleške politike je ta, da ne zagovarja italijanske politike, ki ponovno stremi za tem, da bi klub vsem nasprotnim dejstvom ohranila Italiji predvojne meje, ampak da se odločno in odkrito izrazi za pravilno in realno rešitev našega vprašanja.

Narod iz Primorja in Istre je z besedo in z dejanjem že davno odločno pokazal, da spada in hoče za vedno spadati k jugoslovanski narodni družini; iz katere je izšel, in da hoče živeti v novi državni edinici, ki se ustvarja na slovanskem Balkanu.

Čemu torej še naprej zagovarjati staro juridično državno pripadništvo v našem oziru, ko se je naš narod in smo se mi sami v tujini izrazili za novo Jugoslavijo, ki mora imeti svoje meje ob najbolj zapadni zemlji, po kateri prebiva slovenski narod? Čemu zavlačovati dejansko izvršitev dolgoletnih želj in teženj, ki so bile naše najlepše politične sanje? Za nas je to nova rana v naše narodno srce in prepričanje.

Naš narod ni dejansko s privolitvijo nikoli priznal težke usode, ki mu jo je naložila mirovna konferenca. Ni se mogel upreti mednarodni odločitvi; uprl pa se je z vso narodno silo novemu gospodarju, ki mu je v zameno nalil čašo trpljenja in grenkosti do roba, da bi ga uničil in iztrebil.

Italijanska politika je imela skozi vsa leta isti namen, isti cilj; poitalijančevanje Primorja in Istre na vsak način. Takoj po prejšnji vojni se je jasno izkazalo, da bomo kot narodna manjšina izgubili tudi najbolj naravne narodne pravice. In ko je bila dežela ob Soči še vsa polna razvalin in opustošenja, ko slovenske matere še niso iztočile vsch solz po mrtvih sinovih, se je zasvetil v ognju iz Trsta nov kres, simbol in klic nove borbe: on. Giunta nam je požgal in uničil naš "Narodni dom".

Od tistega dne pa vse tja do današnjih dni je naša voriga trpljenja nepretrgana. Italijani so nas hoteli uničiti politično, kulturno, socialno in pri tem peklenstem namenu niso izbirali sredstev. Sistematično, polagoma so izpeljavali program denacionalizacije. Hoteli so streti naše narodno prepričanje in mišljenje. Vzeli so nam pravico do vsake športne, kulturne in politične organizacije; vzeli narodne šole in časnike; požgali knjige; onemogočili vsako javno narodno manifestacijo; celo naše narodne noše in običaje so zasmehovali; prepovedali so rabo slovenskega in hvatskega jezika v uradih in celo v javnih prostorih; zapirali in pretepali so naše fante, ker so prepevali naše narodne

pesmi; izgnali, internirali in postrelili so narodne voditelje, da bi ostalo ljudstvo brez vodij; v deželo so poslali svoje ljudi, da bi zagospodarili po naših premoženjih.

Toda krešovi na večer Sv. Cirila in Metoda niso ugasnili: znamenje gorečega tržaskega "Narodnega Doma" se je v odmevu ponavljalo. Narod ni poznal strahu in ni klonil niti na poti v pregnanstvo in smrt.

To je zgodovina 25ih let; zgodovina našega lastnega življenja, ki je bilo politično trpljenje od rojstva pa prav do danes!

Z dejanji in splošnim političnim programom so Italijani sami vsemu svetu dokazali, da živi v Primorju in Istri povsem drug narod, ki nima in noče imeti z njimi prav nič skupnega, ki je in hoče ostati za vedno slovanski. Jasno se je izkazalo, da nismo to, kar so nam oni sami očitali: skromna manjšina brez lastne zgodovine, ki jo je avstrijska protiitalijanska politika preselila v Gorico, Trst in Pulj v protitež italijanskim naseljencem in njihovemu "iredentističnemu" stremljenju.

Naša zgodovina je res zgodovina naroda, ki je poznal: na svoji poti samo trpljenje in politično sužnjost. Toda nihče nam ne more ovreči dejstva, da smo na svoji sedanji zemlji stoletja in stoletja, vse odkar je razpadlo rimsko cesarstvo pod udarci barbarov. Naši pradedje so bili naseljeni tudi v beneški ravnini in so ponekod segali celo do Tilmenta (Tagliamento). Ti narodni slovanski otoki so v teku stoletij izginili. Toda neje, kjer so bili Slovenci kompaktno naseljeni, so ostale in bodo ostale ter kljubovale vsem poskusom potujčevanja, dokler bo ostal in živel slovanski narod.

Naš jezik, naša zgodovina, naše prepričanje, naše trpljenje podpirajo naše želje in naše težnje. Iz vsega tega izvira naša neoporekljiva pravica do združenja z brati.

To pravico je pdprl s svojo izjavo vodja vseh južnih Slovanov. Njegova beseda je kot izvršeno dejstvo. Naša usoda je v naši volji, v volji ljudstva od Triglava do morja. In za to voljo so krepke divizije Narodnoosvobodilne Jugoslovanske Vojske.

Nša pravica - naša kri...

- L. S. -

Klančar:

TOBAK.....TOBAK !

Ze četrsti dan sem brez tobaka,
po njem mi silno je dolg čas;
bridka usoda za kadilca je taka,
vse ude mu pretresa mraz.

Pri delu gledan vedno po tleh,
da morda kak čik bi dobil;
tu pa tam brskam po smeteh,
ker silno rad bi kadil.

Zagledan častnika, ki moško ga vleče,
aha, si mislin, tu ga dobin,
ta vrže ga prej kot v roko ga speče;
in grem počasi za njin.

Lazim za njim in napeto čakam
od hrepenenja skoro že slep;
slednjič res mož se enkrat potegne,
ugasne in vtakne v - žep.

(Olbia, 22.nov.1943)

GRČIJA PRED OSVOBODITVIJO

Tragedija, ki jo je Grčija doživela v sedanji vojni, se ne more primerjati s tragedijami katerekoli države, čeravno je ves svet poln grozot. Grška tragedija skoraj nima primera v zgodovinski lakote.

Ko so nemške čete aprila 1941. vkorakele v Atene, je nacistično poveljstvo, razdraženo vsled pogumne in hrabre borbe male premagane grške vojske, dalo nalepiti v Atenah letak s sledečim napisom: -Oni, ki so bili bogati, bodo postali ubogi; vsi reveži pa bodo morali umreti od lakote.- Kmalu nato je bila Grčija orožna vseh živilskih zalog. Vsled velikega pomanjkanja je v šestih mesecih umrlo od lakote preko 1.000.000 Grkov, katerih skupno število znaša 7 milijonov. Veliko pa jih je umrlo vsled bolezni, ki jih je lakota povzročila. V pomladi 1942 so zanesljive osebnosti dognale, da je 9/10 otrok rojenih v mesecu februarju pomrlo predno so dočakali en teden življenja.

Grški narod bi bil ves pomrl od lakote, ako mu ni pomagal "grški odbor za vojno pomoč" s pošiljanjem živil v skromnih količinah, poslužujoc se švedskih ladij, ki so plule s Kanade in Združenih Držav v Grčijo. Te ladje so dovažale živila za 3.000.000 lačnih Grkov, ki so dobivali dnevno po en lonček juhe in pet kosčkov kruha. Najbolj privilegirani -otroci in nosne ženske- so dobivali hrano, ki je proizvajala samo 1100 kalorij dnevno, dočim jih zdrav človek potrebuje dnevno vsaj 2500. Občinske kuhinje so hranile otroke v Atenah večinoma z mlekom, fižolom in ječmenovko, po eno škodelico mleka in par žlic juhe na vsakega otroka, kar je ravnokar zadostovalo, da niso umrli od lakote.

Neki švicarski častnik je podal slikovit opis lačnih otrok prihajajočih v jedilnico po škodelico gorke juhe: -Lačni otroci prihajajo v kuhinjo molče in mirno; ne tekajo in se ne porivajo. S seboj prinašajo stare lončke, da lahko vzanejo vsaki svoj delež juhe. Z mrtvin in začudenim pogledom zrejo pred se; naslanjajo se eden na drugega, se počasi bližajo svojim prostorom in čakajo.

Po zahvalni molitvi molče spraznejó svoje lončke in krožnike ter jih obližejo do zadnje kapljice juhe. Nato, vedno molče, se umaknejo, da pripustijo prostor drugim lačnim otrokom.-

Prvi sta prišli na pomoč grškemu narodu grška vlada v izgnanstvu in grški odbor za vojno pomoč; sledila jima je vlada Združenih Držav s pomočjo v večjem obsegu in z zdravili, ki sta jih nabirala ameriški in kanadski rdeči križ. Nemogoče je opisati s kakšnim veseljem in ganljivostjo Grki pozdravljajo prihajajoče ladje z živili. Grki razložijo ladje z neko obupno zaskrbljenostjo in marljivostjo. Ko so tovor razložili, stopijo na ladjo ljudje, ki poberejo vse raztreseno žitò do zadnjega zrna.

Knalu po pričetku ameriške pomoči Grčiji, je umrlost v Atenah padla z 243 na 97 na tisoč. A umrlost vsled ošibelosti še vedno narašča med grškim ljudstvom, ki je preživel tri leta lakote.

Bolezni se še vedno širijo. Večji del otrok pod dvanajstini leti starosti so rakitični, krog 2.500.000 oseb pa prenaša malarijo. Jotika žanje žrtve z neverjetno naglico. Vrhu vsega tega, je ljudstvo oblečeno v cunje, ker je polovica prebivalstva brez obleka in brez obutve.

(Iz "Reader's Digest"-Julij 1944)

- - -

"NEZNANEMU ZNANCU"

Med Ajaccio in Bastio
srečal sem te in te spoznal
in v tvojih očeh vso hudobijo
préteklih dni sem ti prebral.

Zastavi tuji, tiranu vedno ti
si davoril,
naš narod vedno si predstavljal
"vzorno";
naš jezik nisi nikdar rad
govoril,
pozdravljaj vedno si: buon
giorno.

Če kdo družini zvečer knjige bral,
ali v gostilni je ostal po uri,
za vrati, okni, si prisluškoval,
potem pa nosel si na nos "kvesturi".

Seveda zdaj obleko imaš drugo,
nazore tudi že, ti "barabine",
in konaj čakaš, da na uslugo
si tistemu, ki kvišku te porine.

Da, ti sitisti, ki m cestisti dan
te srečal sem in premišljal celo pot,
od kdaj tvoje ime poznam;
rodu si našega ti - "Tudež Iskarjot".

0 0 0

Milan Kuret:

Da - še je mrak, še davi noč nas grenka,
še sužnji smo ukazanih poti,
a ne dolgo več! "Glej, izza gor vsplamteva
že prva zarja - novih, lepših dni"...

*

DR. FRANCE PREŠEREN

Prešeren, naš največji pesnik, se je rodil 3. decembra 1800 v Vrbi na Gorenjskem v premožnejši kmečki hiši. V rodbini je bilo kar osem otrok in pesnik je bil najstarejši sin.

Nebeško lepa je okolica Vrbe! Blizu rojstne hiše stoji cerkva svetega Marka, na eni strani se dviga mogočni Stol, na drugi pa se blesti bajno Blejsko jezero z otokom in starinskim gradom. V tej okolici je Prešeren preživel svoja otroška leta. Kot sedenletnega dečka ga je vzel k sebi stric Jožef ter ga poslal v ljudsko šolo v Ribnico, kjer še danes hranijo "zlató knjigo", v kateri je Prešeren zapisan med odlikovanci. Po dovršeni gimnaziji v Ljubljani ja študiral pravo na Dunaju, kjer se je preživljal tudi z instrukcijami. V počitnicah pa se je sestajal z nekoliko starejšim prijateljem Čopom, ki je močno vplival na pesnika. Več let je bil odvetniški pripravnik v Ljubljani, nato pa odvetnik v Kranju, kjer je tudi umrl 8. februarja 1949. Tam je tudi pokopan. Nagrobni sponenik pa nosi napis iz njegove pesni: "Ena se tobi je želja spolnila - v zemlji domači da truplo leži".

Globoka in obsežna je bila Prešernova izobrazba: obvladal je nemščino, angleščino, francoščino, italijanščino, deloma tudi španščino in poljščino; prebiral je tudi grške in latinske pisce. Najbolj pri sreču mu je bila materinščina, sladka govorica naših prednikov in očetov. Vse, kar je doživljal dobrega in trpkega v življenju, je opeval v svojih pesnih: ljubezen do nesrečne domovine (Uvod h krstu pri Savici), do bližnjega (Zdravljica) ter do Princiceve Julije (Sonetni venec). Raznišljal je o pesniškem poklicu (Orglar), o zlobi, o nevosljlivosti, plenenitosti in minljivosti človeškega življenja (Vrba, V sponin Andreja Smoleta).

Malokdo je preživel toliko žalosti in grenkobe v življenju kakor Prešeren in nihče ni znal tega tako lepo povedati, kakor naš veliki pesnik. V njegovih pesnih je toliko bogastva in lepih, zlahtnih misli, da ga do danes še nihče ni prekosil.

Nekaj svojih pesni je objavil v "Kranjski Čbelici", deloma tudi v Bleiweisovih Novicah. Leta 1847. pa je izdal svoje "Poezije", ki so poleg Dalmatinove "Biblje" najdragocenejša slovenska knjiga. Prvi natisk je izšel v 1200 izvodih. Ljubitelji poezije so jih sprejeli z veseljen in občudovanjen, vendar so jih prva leta razprodali komaj polovico. Smrt prijatelja Matija Čopa je Prešerna hudo zadela; napisal mu je lepo pesen v sponin. Pač pa je Prešeren še doživel "pomlad narodov" leta 1848., ko je zasljal Slovencem delna svoboda. V jeseni ga je vodenica priklenila na posteljo; meseca februarja je umrl velikan med pesniki.

V poznejših letih je Stritar nekje zapisal: "Ko bi se nekoč zbrali narodi pred sodnim stolom, da bi pokazali, kako so gospodarili z izročeniini talenti, bi se smel med drugini postaviti tudi mali slovenski narod brez strahu z drbnini bukvicami, ki nosijo častno ime "Prešernove Poezije".

Dr. Franco Prešeren:

KRST PRI SAVICI

- U v o d -

Valjhun, sin Kajtamara, boj krvavi
že dolgo bije za krščansko vero
z Avrelijem, Droh se več mu v bran ne stavi.

Končano njune je in marsikatero
življenje; kri, po Kranji, Korotani
prelita, napolnila bi jezero.

Gnijo po polji v bojih pokoncani
trum srčni vojvode in njih vojsčaki,
sam Crtomir se z najhnim tropom brani.

Bojuje se najmlajši med junaki
za vero staršev, lepo bog'njo Zivo,
za Crte, za bogove nad oblaki.

On z njimi, ki še trd'jo vero krivá,
boži tja v Bohinj, v Bistriško dolino,
v trdnjavo, zidano na skalo sivo.

Še dandanašnji vidiš razvalino,
ki Ajdovski se Gradec inenuje;
v njej gledaš Crtomirovo lastnino.

Devetkrat večja množ'ca jih obsuje
in zveste straže krog in krog postavi,
odvzame up jim vse pomoči tuje.

Visoke odre tankaj si napravi,
zidovje podkopuje, vrata seka:
ne polasti se njih, ki so v trdnjavi.

Šest nes'cev noči tla krvava reka,
Slovenec že mori Slovence, brata-
kako strašna slepota je človeka!

Ko niso neč, sekira in lopata
jih nogla, lakota nepremagljiva
preti odpreti grada trdna vrata.

Dalj Črtomir jim reve ne zakriva,
besede te tovar'šeri reče zbranin:
"Ne moč, pregnala nas bo sreča kriva.

Le malo van jedila, bratje, hranin;
branili smo se dolgo, brez podpore,
kdor hoče se podati, mu ne branin;

kdor hoče vas dočakat temne zore,
neproste dni živet, nočem enake,
ne branin mu, al' jutra čakati more.

S seboj pa vabim druge vas junake,
vas, k'terih rama se ukloniti noče;
temna je noč in stresa groz oblake;

sovražnik se podal bo v svoje kočee;
le najhen prostor tja je do goščave:
to noč nam jo doseči je mogoče.

Največ Sveta otrokom sliši Slavo,
tja bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosti volja vero in postave.

Ak' pa naklonijo nam smrt bogovi,
manj strašna noč je v črno zemlje krili,
kot so pod svetlini soncem sužnji dnovi!"

Ne zapusti nobeden ga v tej sili,
molče orožje svoje vsak si vzane,
strahljivca v celom ni inel števili.

Al' komaj vrata so odprta, vnane
se strašen boj, ne boj, mesarsko klanje:
Valjhun tam s celo jih močjo objame.

Tud' on se je zanesel na njih spanje,
prelesti nislil je oziđe grada
in ponevedoma planiti najje.

Ko svojo noč najbolj vihar razklada,
okrog vrat' straža na pomoč zavpije
in vstane šun, da nož za možem pada.

Ko se neurnik o povednji ulije
iz hriba strmoga v dolino plane,
z deročimi valovi vse ovije,

kar se mu zoperstavi, se ne ugame
in ne počije prej, da jez ne omaga:
tak' vrže se Valjhun na nekristijane.

Ne jenja prej, dokler ni zadnja sraga
krvi prelita, dokler njih dko sopo,
ki bila je vera čez vso draga.

Ko zer zasije na rrličev trope
leže, k' ob ajde žetvi al' pšenice
po njivah tam leže snopovja kope.

Leži kristjanov več kot polovica;
med njimi, ki so padli za malike,
Valjhun zastonj tam išče mlado lice
njega, ki kriv moritve je velike.

* * *

PARTIZANI JUGOSLAVIJE.

Nevidna vojska....

Partizanska vojska maršala Tita se je razvila iz lastno-
voljnega odpora, ki je nastal kot posledica nemškega vdora v Ju-
goslavijo meseca aprila leta 1941.

Sprva so bili borci posamezni, skriti v gorovjih, brez vsa-
kih medsebojnih stikov. Polagoma se-le se je to gibanje razvilo
pod vodstvom enega samega moža: Tita. Čim so si poedini bojevni-
ki priborili kaj uspehov, so stremeli za tem, da se združijo v
večje borbene enote. Vojna oskrba, odvzeta deloma Nemcem deloma
Italijanom, je vedno bolj naraščala. Okrog teh sil se je stvori-
lo pravo omrežja dobav, organizirano od tanošnjih domačinov. Pro-
stovoljci, ki so jim je posrečilo preiti nemške vojne črte, so
prihajali v vedno večjem številu in vojska je seasona postala
tako močna, da se je mogla kmalu zoperstaviti Nemcem na odprtem
polju.

1. maja 1943. je vrhovno poveljstvo s posebno odredbo vpe-
ljalo v armadi imenovanje častnikov in podčastnikov. Ta vojska je
sestavljena iz bojevnikov obojega spola; ženski element je zasto-
pan v nekaterih polkih do 20%. One nosijo puško istotako kot moš-
ki, in več od njih celo poveljuje četan. Njihova vojaška obleka
je enaka moški, pa tudi težkoče prenašajo iste.

Vojska je razdeljena na 8 zborov, ki se ponovno delo v
brigato, polke, bataljone, čete, vede ter desetino. Navadna edno-
ta je četa pod poveljstvom enega vojaškega poveljnika in enega
političnega komisarja. Vsak vod ima po enega takezvanega poobla-

ščencea vođa, ki ima nalogo rpibočnika. Ti politični komisarji ne predstavljajo nikake posebne stranke, temveč so predstavniki osvobodilnega gibanja na splošno; preko 70% od njih se pred vojno sploh ni politično udeleževalo. Politični komisar čete je izvoljen iz vrst pooblaščenecov vođa, ki izhajajo iz vrst vojakov samih.

Pred in po vsakem boju se vrši posvetovanje. Pred bojem vojaki proučujejo namen in smisel odločenega postopanja, namen tega postopanja v splošni strategiji ter taktične načrte. Potek boja vodi poveljnik sam, po končanem boju pa zanore vsak svobodno izraziti svoje mnenje o poteku boja in kako je bil izpeljan, če dobro ali slabo.

Vsaka partizanska brigada ima tudi po enega bojovnika-duhovnika. Cerkev je v Jugoslaviji trpela istotoliko kot narod, radi česar je postala sestavni del osvobodilnega gibanja. Nič čudnega ni videti pravoslavnega popa z dolgo častitljivo brado korakati med partizani; vojska ima celo pregovor: "Ena brada je vredna ene brigade!"

V partizanski armadi je preko 5000 častnikov, izhajajočih vsi iz nižjih plasti. Predno so postali častniki, so morali vsi služiti v vojski kot navadni vojaki. Imenovanja so prejeli le po zaslugah. Tako na pr. je neki prejšnji podpoveljnik vrhovnega štaba, nekdanj kapetan v jugoslovanski vojski, služil dve leti kot redov v partizanski armadi, medtem ko je podpoveljnik Druge Srbske Brigate dosegel to mesto s komaj 19ini leti. Vendar se je tu poslednje čase spremonilo: častniki jugoslovanske vojske morejo obdržati svoj čin ko pristopijo k partizanom. To radi velike potrebe izkušenih poveljnikov. Partizanska vojska ne pozna služabnikov in odklanja vse, kar bi moglo sponinjati na "oficirske monze", pač pa polaga velike važnost na pozdrav. Kadar se posadka nož sreča z drugo odnoto, tedaj pozdravi prva s partizanskim geslom: "Smrt fašizmu!" in druga odzdravi: "Svoboda narodu!" Plača ne obstoja. Novince nosi svoje lastno obloko, dobi pa pokrivalo s partizansko zvezdo. Izroči se mu tudi puško odnosno strojnico, nekaj ročnih granat ter 150 do 200 nabojev. Ročne granate izdelujejo partizani sami v svojih tvornicah. Njihovo poglavitno orožje je strojnica, kojih inajo v nekaterih brigadah po eno vsakih 5 nož. Čelade ne nosijo in to predvsem, ker smatrajo to za pretežko in preokorno, deloma pa tudi, ker jih ne morejo dobiti.

Jugoslovanski partizan je redno, toda le dvakrat na dan. Hrana je šibka; sicer precej mesa, a malo kruha, malo krompirja, brez masti, brez sladkorja in brez kave. Za žojo: vođa! Ako primanjkuje hrane, jo prvi dobe vojaki, potem častniki in zadnji še-le vrhovna oblast. Na opazko nekoga člana zavozniške komisije, da so vojaki dobili tudi košček sira pri obedu medtem ko ga častniki vrhovnega štaba niso dobili, je maršal

Tito odgovoril: "Vojaki so v prvih bojnih črtah, ni pa no."

Partizani se bore rajši ponoči kot podnevi - dokaz vojaških vrlin noštva! - ker tako je četa bolj okrotna, dasi so vsa prenikanja vrse poš. V onem sanem letu je na pr. Druga Srbska Brigata prehodila 4500 km, vse poš. Prva Srbska Brigata je prehodila - in to po goratem svetu - 120km v 36ih urah, z onim sanim polurnim oddihom! Vendar to še niso izredni slucaji.

Klub vsomu tomu Titova vojska prepova. Zdi se neverjetno da imajo ljudje, ki so pretrpeli toliko, še voljo do prepovanja. Njihove pošni govore o domovini, o naščovanju nad fašisti ker so jim onocastili njihovo zemljo ter kako bodo uredili svoje ozemlje, čim ga osvobode.

....in nož, ki ji zapoveduje.

Čudna in obenem veličastna brezinnost obdaja življenje in osebnost Josipa Broza, hrvatskega delavca, ki danes, pod imenom maršala Tita zapoveduje revolucionarni vojski več stotisočev nož, klubuje vojaški sili Nemčije ter sočljuje z Rusijo, Veliko Britanijo in Ameriko kot neodvisen zaveznik.

Tito ima 53 let; od 20ega do 30ega leta je prebil v vojni, v jetniških taboriščih ter v državljanskih vojnah; od 30ega do 40ega leta v zarotah in zaperih, večji del do 50ega leta v španski vojni, po 50em letu pa je postal ena najvidnejših osebnosti druge svetovne vojne. Vsak važen preobrat v njegovem življenju je važen preobrat v zgodovini Evrope.

Josip Broz se je rodil l. 1890. v borni koči hribovitoga kraja Zagerje pri Zagrebu. Oče mu je bil Hrvat, mati pa Čehinja. Mladeniška leta je preživel v ozračju, nasičenem z nezadovoljstvom slovanskega ozemlja starega avstro-ogrškega cesarstva; to nezadovoljstvo je imelo izvor v mnogih narodnostnih in socijalnih razmerah. Ko je bil l 1914. poslan na rusko fronto, je vojak Broz že takrat bolj cenil Rusijo dd Avstrijo in leto pozneje je skupno s tisoči slovanskimi vojaki Avstro-Ogrske monarhije prešel na rusko stran; preživel je dve leti v ruskih jetniških tabotih. Rešila ga je revolucija l 1917., toda usoda je hotela, da je bil potisnjen v državljansko vojno. Po triletnem bojevanju v Rdeči Armadi se je vrnil l 1921. v domovino.

Njegovo prepričanje si moramo predstavljati po njegovih dejanjih, lahko se pa ugane, da je bilo njegovo glavno nišljenje razočaranje. Brezova niselnost se je stvorila tekem dveh revolucij, ki sta zaposlili vsa stremljenja njegove mladosti: narodno prebujenje avstro-ogrškega cesarstva s svejimi ideali narodove enakosti, z istimi svoboščinami in pravicami za Hr-

vate, Slovence, Čehe in Slovake kakor tudi Nemce in Mažare ter ruska revolucija. Takšna prošlost go je seveda postavila v nasprotje z novo jugoslovansko državo, koje državljan je bil. Postal je sindakalni voditelj hrvatski. Njegogo udruženje, nota - lurgicno, je postalo knalu ono najbolj radikalnih. Nesporazumljena glede dela so bila zelo ostra in še hujskana od politike; morala so se usodno pojavljati na mejah med legalno in ilegalno opozicijm.

V letu 1923. je bil Broz obtožen komunističnega delovanja ter obsojen na petletno prisilno delo. Balkanske ječe, je znano, da niso prijetne in pet let bivanja v vnjih bi mogle uničiti žilavost vsakega moža. Niso uničile Broza, pač pa so ga naučile previdnosti: odslej ni bil več goreč in predrzen revolucionarni mladenič, deloval je prikrito, oprezno in brez domišljavosti. Njegov. povratek iz ječe je bil skoraj istočasen z vpostavitvijo diktatorskega rezima v Jugoslaviji. Za nadaljnih 7 let Broz izgine: sumi se, da si je uprav v onem času nadel ime Tito, da je s tem skrival svojo pravo ličnost. Vsekakor si je pridobil v tem času velik ugled v tajnih revolucionarnih krogih, kajti ob prvi priliki, v španski vojni, ga prvič srečamo kot voditelja.

Zgodovina Mednarodne Brigade še ni napisana, toda kadar bo, tedaj bo Titovo ime med organizatorji teh gorečih revolucionarcev-prostovoljcev iz vseh krajev sveta, ki so skozi dve leti vzdrževali špansko republiko. Med kritično obrambo Madrida, v novembru 1. 1936., je prihajalo tisoče mož s srednje in vzhodne Evrope in takoj so bili organizirani v popolne vojne ednote, ki so vsaj za nekaj časa prekrenile potek vojne. Tito je bil med tistimi, ki

so pripomogli k temu čudežu. On je vodil tajni dohod prostovoljcev v Spanijo preko Italije, Švice, Avstrije in Francije, Vse je delal skrivoma, stalnega sedeža ni imel; njegovega imena niso nikdar citali v časopisih.

V gotovem oziru bi se moglo reči, da je borba partizanov v Jugoslaviji, ki jo on vodi, nekakšno nadaljevanje Borbe Mednarodne Brigade. Dasi se Titova vojska bori predvsem za osvobodjenje Jugoslavije, se obenem bori za geslo, ki je nad vsako narodnostjo: "Svoboda narodom! Smrt fasizmu!" Eden glavnih principov Titovih je mednarodnost (internacionalizem), drugi pa njegova široka politična strpnost. Titeva vojska vsebuje težnje, ki so skrajno levičarske pa tja do desničarskih. Da: v politični upravi armade stoje celo ljudje, ki so povsem desničarsko usmerjeni. Tito si lahko dovoli to veliko strpnost, kajti on pozna tajnost, ki družijo vojaštvo raznih narodnosti in političnih teženj: boj! Neredne armade zamorejo zediniti, krepiti, disciplinirati le vedno bojevanje. Tito je to videl v dveh državljanskih vojnah in uprav tu tiči njegova zmožnost vojskovodje. Tito je enrgičen, izreden pojav, duševno najačen od preganjanja in borbe, brez dvoma junak. Po svoji prikazni kot vojaški genij, je sedaj nastopil pot, kjer bo moral preizkusiti se svoje državniške sposobnosti. Od tega bo odvisno, ali bo prešel v zgodovino kot velik revolucijonarni stvaritelj, ali pa le kot legendarni junak-upornik ter samozavestni vodja gverilskih čet.

Po listih "Yank" in "The Observer".

*

PRIMORSKI PARTIZAN

(Po napevu "Ciganski otrok".)

Po hribih jaz okrog blodim,
od doma sem pregnan.
Ker ljubi ves slovenski rod,
postal sem partizan.

Visoka gora, temni log
so partizanu dom.
V njem svobode srečni dan
enkrat dočakal bom.

Požgali so mi rojstni kraj,
pregnali drage vse.
Bog ve, če jih še videl bom,
morda že v grobu spe.

Al' ena misel me krepi,
da narod vstaja spet.
Na vzhodu zarja se žari,
prihaja novi dan.

I Z R E K I

Beseda dana, sveta naj ti bo. - V slogi je moč.
Junak vlada s prilikami, a prilike s slabiči.
Ljubi svoje, tuje spoštuj. - Slava je sonce mrtvih.
Nobena žrtev ni prevelika v blagor domovine.

NABRUSIMO KOSE

Nabrusimo kose, že klas dozoreva,
že žetve bogate napočil je čas.
naj jeklo zapoje, naj pesem odmeva,
nabrusimo kose, zrel je klas.

Vsi v boj za svobodo, življenje,
gre klic od vasi do vasi;
ker sicer nas čakata sužnost, trpljenje,
za nas več izbire druge ni !

Na gruntih se naših fašisti redijo,
obresti in davki nam pijejo kri.
Od žuljev se naših pijavke redijo,
zastojn kmet znóji se in trpi.

Oh, čujte, mi smo prodani,
kmet spametuj se, spreglej!
zdaj plug naj počiva, le vkup vsi tlačani,
nabrusimo kose, hajd naprej!

Nekje je dežela, kjer vlada svoboda,
kjer srečo uživata delavec, kmet,
tam kmeta ne guli nobena gospoda,
kdor dela, ta uživa truda cvet.

Mi bratje smo vaši po rodu.
Kmetje le urno na plan!
Naš čas je napočil, dani se na vzhodu,
že žetev je zrela, puške v dlan!

o o o

I Z R E K I

- Sebičnost mora sama sebe pojesti, ko je pojela vse okrog sebe.
- Mir pride po borbi; kdor torej želi imeti trajen mir, se mora vežbati v borbi.
- Cesar se Janezek nauči, to Janez zna.
- Samo prazne glave mislijo, da vse razumejo in da znajo vse raztolmačiti.

Videl povsod si kak' iščejo dнарje,
kak' se le uklanjajo zlat'mu bogu.
Kje bratoljubja si videl oltarje?
S srcem obupnim si prišel domu.

- Dr.F.Prešeren -

O F O R O K A

(Iz boja za svobodo - misli partizana)

Tovariši, izkopljitemi grob sredi gozdov,
sredi zlatega polja, požganih domov.
Počival bi rad tam, kjer sem se boril,
le tu rad sladkosti bi spanja užil.

Vihar, ki danes divja z vso silo,
bo kmalu utihnil. Tedaj se bo, bratje, glasilo:
Na delo zdaj vsi, ki pretali ste boj!
Na delo! Na delo zdaj, narod ti moj!

Dom nov se zgradimo zdaj vsi,
iz trpljenja, krvi in naših kosti.
Naj zraste nam dom poln obetov,
dom dela in delavcev, kmetov.

Tovariši, če to željo nam boste spolnili,
da dom naš bo stal i ob Muri i Zili,
od Soče do Urala in Sibirskih step,
moj počitek lahak bo in nadvse lep.

- Stjenka -

KVIŠKU SRCA!

Bratje, dal vam bi vsaj malo,
da bi v duši zadisalo
vam po vašem vinu
kakor rožmarinu
in po trti, breskvi, oljki
vaših Brd trojici;

da bi morje kakor v školjki,
dragi bisebnici,
vam šumeli vali Soče
k moji tej besedi,
ki na begu vami hoče
uteči časov zmedi.

(Goriškim pregnancem - O. Zupančič)

Tudi jaz vam kličem: "Bratje, dal vam bi vsaj malo", da, malo več vere v končno svobodo vse naše zemlje, vsega našega naroda; malo več vere v našo združitev z ostalimi brati v skupni domovini.

Tovariši, proč z malodušnostjo, proč z negotovostjo! Bodočnost našega naroda mora biti za nas gotovost, ker nam to jamčijo naši bratje, kateri se spuško v roki borijo za osvoboditev naše zemlje. Za to nam jamčijo N.O.V. in beseda njenega poveljnika: "Tujega nočemo, svojega ne damo". Tudi vzhodni prijatelj jugoslovanskega naroda bo podprl te besede, kdor danes o tem dvomi, de-

la krivico našim borcem, podcenjujoč njih napore in žrtve.

Povod, da vam pišem te vrstice, je bil članek v 2. številki "Naše Zvezde" pod naslovom "Osvobodjenje", katerega je prevedel za naš list tovaris xxxX. V dotičnem članku neki g. Tissier razvija svoje misli o jadranskem vprašanju, kljub njegovem nepopolnem poznanju naših jezikovnih mej in narodnostnega vprašanja v naši Primorski s posebnim ozirom na Trst in Gorico.

Kako so mnogi naši tovariši komentirali omenjeni članek, kljub jasnemu komentarju tovariša xxxX? Za vzgled naj navedem pogovor skupine tovarišev, kateri se je končal tako-le: - Kaj hočete, za nas je vse končano! Trst in Gorica bosta ostala Lahom. Za nas ni več pomoči: saj še "Zvezda" tako piše!" (Namen članka je bil ta: vprašanje našega Primorja pokazati tovarišem v luči inozemskih častnikarjev, vsaj nekaterih, ter s tem njih zanimanje za našo bližnjo bodočnost povečati ter obenem jih pripraviti na težke borbe, ki nas še čakajo pred osvobojenjem.- Op. ur.)

Tovariši, kako si med seboj tolmačimo slične stvari? Taka tolmačenja so popolnoma pogrešena in kdor si je vzel dotične besede v članku za dokončno veljavne, je na napčni poti. Zakaj? Zato, ker g. Tissier ni nikaka odlična politična osebnost, katere bi imela pri zeleni mizi glavno besedo. Pač pa je g. Tissier navaden častnikar, kateri bi rad na račun naše zemlje svoji domovini Franciji pridobil nekje v Afriki košček kolonijalnega ozemlja. Ta gospud tudi ne ve, da je narod, kateri po njegovem mnenju nima pravice do Trsta in Gorice, že dokazal, da si bo sam z orožjem v roki zažamčil svoje narodne meje, ne oziraje se na mnenje gospoda Tissiera. Dve sto tisoč in več žrtev položenih do sedaj na oltar domovine in zavezniške stvari je dejstvo preko katerega ne more nobena sila na svetu. To je teža, na katero bodo morali vsi računati, ko se bodo črtale naše nove meje.

Ni moj namen polemizirati s člankom, tovariši; hotel sem le dokazati, da nas slične stvari ne smejo tako zbegati in vzeti nam poguma. Saj smo vendar po večini iz generacije, preko katere so šle vse strahote zadnje svetovne vojne in dvajset pet let najhujšega laško-fašističnega terorja, kateri pa ni zmozel nas ukloniti in strl v nas vere v našo končno zmago. Mar naj nas sedaj par kapljic iz nalivnega peresa g. Tissiera spravi v obup? Toliko let smo verovali v osvobojenje, pa naj se sedaj, ko nam že vstaja zarja svobode, predamo obupu? Naša dolžnost je, da pravilno presodimo take stvari, pazljivo preberemo take članke, jih pravilno ocenimo in ne begamo po nepotrebnem tovarišev s krivo razlago in pretiravanjem, kar je v našo moralnosškodo.

Prinavam, da smo bili že v marsičem razočarani in da nas čaka se mnogo presenečenj. A sedanji čas zahteva od nas, da smo možje, ker tudi domovina tako zahteva.

Zato, tovariši, nič malodušja, proč z obupom! Kvišku srca!

- Pavle Gorkič -

Simon Gregorčič:

LEPŠA BODOČNOST

Ne bo nas več tujčin teptal,
ne tlačil nas krvavo;
naš rod bo tu gospodoval,
naš jezik, naše pravo.
Pod streho našo tuji rod
naj gost nam bo, a ne gospod.
Mi tu smo gospodarji
in Bog in naši carji!

- * -

Klančar:

Novoletno voščilo.

Novo leto se nam bliža,
staro na zaton se niža.
O le pojdi za gore,
saj zapuščas nam sledove
še za poznejše rodove:
samo grozo in gorje.

Ko si lani nastopilo,
upanje si nam gojilo,
da končáš viharni boj,
da ohraniš nam domove,
da povrneš nam sinove,
mir nam vrneš in pokoj.

Dopolnilo tega nisi;
samo žalostni vtisi
so ostali nam doslej.
Najobupnejši spomini
bodo stali v zgodovini
iz tvojih dni nam za vselej.

Tisoče domov je stalo
ko si ti se prismehtljalo,
ki zdaj prah so in pepel;
tisoče življenj cvetočih
tebi slavo pevajočih
tvoj čas za vselej vzeli!

Fridi torej novo leto
v morju solz, krvi začeto
in pokaži se junak!
Ti dovrši kar želimo
in po čemur hrepenimo:
mir nam daj, te prosi vsak.

Vsi po svetu razmetani,
da bi bili skupaj zbrani
na domačih rodnih tleh,
na pretoklost pozabili
se po bratovsko ljubili
že v prvih tvojih dneh.

Že ob svitu svoje zarje
kliči skupaj vse vladarje,
jih zedini med seboj
naj po bratovsko ravnajo,
boj za vselej dokončajo,
mir nam dajo in pokoj.

Če vse to boš dovršilo
preden bodeš zatonilo,
ti hvaležni bomo vsi;
iz jekla, ki pod njim ječimo,
tebi spomenik zgradimo,
ki bo stal do konca dni.

Svoboda in avtoriteta sta dve krili, na katerih se orol ljudskega genija dviga v visine. Odvzamite mu eno teh dveh, takoj pade in ni več sposoben za polet.

BODIMO RESNI, MOŽJE POŠTENI!

Ko bomo prišli domov (če nam Bog da to srečo) in nam bodo naši dragi pripovedovali kaj vse so prestali v naši odsotnosti, se nam bo naše sedanje življenje tedaj zdelo nekaj gospodskega. A ne vsi med nami mislijo tako. So nekateri družinski očetje, na katere njih žene, otroci in starši polagajo vsa upanja za bodočnost, a oni sami na to niti ne pomislijo. Marsikateri družinski oče ne pomisli, da se mogoče njegova žena mesto njega bori za domovino in bi raje dala življenje kot pa njemu zapriseženo zvestobo. On se ne zaveda, temveč gre in si poišče ze znano vlačugo. S kakšno vestjo bo taki oče jutri stopil vr pred svojo ženo in pred svoje otroke?

So drugi, ki ne zaidejo tako daleč a jim je vsa zabava in vse veselje na svetu le - alkohol! Poglabljajo se v navado pijančevanja, ki je v preteklosti spravilo marsikatero premoženje na boben. Če pa koga izmed njih vprašaš, zakaj toliko pije - veš, ti bo odgovoril, s tem malo pozabim. - Vprašaj drugega: "Ti, a sinoči si bil menda pijan?" - "Da", ti poreče, "veš, sem čutil malarijo in ker vem, da mi alkohol pomaga, sem se ga napil." Drugi se izgovarjajo, da jih je družba zapeljala ali pa pravijo, da so taki le tu ter da bodo pijančevanje opustili ko pridejo domov. Take optimiste moramo domisliti na stari in resnični pregovor, ki pravi, da "pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne". Taki ljudje, pijanci, so v sramoto sebi, nam vsem in našim bratom v Jugoslaviji. Ko se nažerejo vina izgubijo razsodnost in pred tujcem zblebetajo vse, kar jim z omamljenih možgan pride na jezik. Predvsem pa se pohvalijo, da so Jugoslovani! Take ljudi moramo pretepstiti, ker jim drugo ne pomaga in ker drugega ne zaslužijo.

Zavedajmo se, da se moramo rešiti tudi izpod jarma naših grdih navad in velikih napak, ako hočemo biti res svobodni, ker svobode ne bomo ohranili ako ne bomo pošteni, trezni in pametni ljudje.

- Ivan Kjuder -

- 0 -

B U D N I C A

Zdrami se, rod!
Bliža se dan,
ko se ti nova svoboda zasmeje!
Kvišku povsod,
stopi na plan!
Tujca sovražnega vrži čez meje!
Svoboda vstaja za gorami,
njen sij nas žarno že obseva
in misel ena vse med nami
v edinost srce ogreva.

Kvišku ves rod,
v vrste povsod:
strni se v čete, mogočne, hrumeče.
Dvigni preplah!
Švab, Madžar, Lah
v grozi naj pred teboj trpeče.
Izplahne tuja naj povodenj,
zgradimo dom si nov, svoboden!
Od Rabe v Jadran, v vire Drave,
meje naj grede sinovom Salve!

(Iz "Slovenskega Koledarja" 1940)

Josip Kalčić:

S A R D I N I J A

Već je punih tri godine dana,
Od kad živim udaljen od Balkana.
Živim na otoku mora Tiranea,
Ime mu je žalostna Sardinija.

Sardinija je, majko, muka gorka
Za svakog in za sinka tvoga.
U njoj sam, majko, zdravlje izgubio,
Izgubio i nikad povratio.

Sto sam puta, majko, govorio,
Bolje, da se nisam ni rodio.
Bolje ne živeti, njego njū vidjeti,
Jer je ona puna bola i žalosti.

Majko, da ti vidiš svoga sinka,
Kako teško uzdiše i strada.
Sardinija je žalostna tamnica,
Puna gladi i velikih muka.

Majko, moli Boga za svakoga roba,
Za svakoga roga i za sinka svoga.
Nije ovo robstvo i robovanje,
Već so ono boli i uzdisanje.

--- - ---

Pavle Gorkić:

NOVO LETO

Dvanajst udarcev kladiva na bron:
zašlo je staro leto v zaton;
za vedno v večnost se je potopilo,
ni upov, naš nam naših izpolnilo.
Se v gromu vojne vihre novo letoje rodilo;
kaj v mesecih se tvojih bode dogodilo?
Kaj v bodočih dnevih tvojih se se skriva?..
Vse, minut prihodnjih tajnost še pokriva.
Rodovom zemlje čas tvoj pisal bo usodo.
Boš narodu mojemu dalo li svobodo?
Povedlo bodeš srečno nas črez morje,
domov, v trpeče, ljubljeno Primorje?
Za upe, nade ti nas ne prevari;
s časom svojim dobro gospodari.
V slovanski zgodovini slavno bodi leto
tisoč devetsto štirideset peto!

* * *

Klančar:

SV. TRIJE KRALJI

Daleč modri so hiteli,
sami, brez vodnika,
in pristrčno so želeli
najti Rešenika.

In enako mi Slovenci
po krvavi poti
tavali smo v smrtni senci
svobodi naproti.

Pa je zvezda zasvetila
na nebesnem svodu;
zvesto modre je vodila
h Kristusu Gospodu.

Danes, bratje, kvišku glave!
Zvezda repatica
že nam sije čez dobravo,
zvezda nam vodnica.

Oh, sledimo zvezdi zlati,
sužnji in trpini,
da zgradimo skupaj z brati
temelj domovini!

*

Z A K R A T E K Č A S

Vojaška.

V neki mali vasi, gori na Štajerskem, se je nahajal na vežbališču oddelok vojaštva približno sto mož. Elementi, kateri so sestavljali ta oddelok, so bili sami kmečki fantje, deloma analfabeti, a po postavi vsi korenjaki.

Napovedan je bil obisk generala, ki je slovel kot posebno strog. To so ve, da se je poveljnik oddelka potrudil kar je mogel, da je svoje vojake dobro izvežbal v vsem, kar je bilo potreba. Naučil jih je tudi kako naj generalu odgovorijo ako ta koga vpraša koliko je star; dejal jim je, naj na vprašanje - "Kdaj si rojen?" - odgovorijo - leta 1900 - ter na vprašanje - koliko let imaš? - pa - dvajset-. Podučil jih je tudi, da, ako jih general vpraša če imajo očeta in mater, naj odgovorijo - obadva-.

Prišel je dan obiska. Parada je spadla imenitno. Pri zboru pokliče general več fantov, jim stavi več vprašanj, na katera so vsi točno odgovorili. Pride vrsta na nekoga paglavca; ta se strumno postavi pred generala in čaka. "No", pravi general, "koliko pa si star?" - "1900 let", odgovori dečko. General ga malo pogleda ter nadalje vpraša: "Kdaj si pa rojen?" "Dvajset let", se odreže fant. V tem pa se general ratogoti in reče: "Ali si ti norec, ali sem jaz?" "Obadva", je bil odgovor.

- Repoštev -

POSKAKIN IN "STARI KAVLJI"

Predgovor. - G. Poskakin je dregnil v literarno gnezdo "starih šrenov in jih v privatnem pismu ob novem letu jako užalil. Rabil je v njih primeru jako žaljive besede in se je dobesečno izrazil: "...Kaj počnete tako-le izven uradnih ur? Kako ste praznovali praznike? Upam, da ste kakšno uganili, ko ste sami "stari kavlji" skupaj....." - Nas pitati s "starimi kavlji"?! Dobro smo razumeli žalitev in odgovarjamo z upodobljajočo umetnostjo in v vezani besedi ter mislimo, da smo s tem "kakšno uganili" po Poskakinovi želji.

ODGOVOR "STARIH KAVLJEV"

P O S K A K I N U

I
Le skakljaj, skakljaj, Poskakin
saj trnov ni - ni bolečin;
tokrat te ujel je moj "ronpin",
ti Poskakin, ti vražji sin.

Davno že te videl nisen,
ni na mizi tvojih pisen;
a jaz s tem ne obupujem,
ti enako povračujem.

A pri vsem tem - te rad imam
in lahko prideš znova k nam,
četudi "stari kavlji" vsi smo že;
prisrčno vabi te - Rane
Prvi kavelj

II
Krilate jezdiš ti Pegaze
prelepe res, so tvoje "fraze",
vedrijo mračne nam obraze.
Al' močno mrzel je ta "tuš",
hudo nas bunkaš "prmojduš".
Pove ti to "grgarski muš".

Drugi kavelj

III
Kot stari Ezop
iz grških dob
v primerih moralo nam poješ;
a lepo res ni,
da sredi noči
z besedami grobini ti uničuješ
poezijo ljudi,
ki z vsemi močmi
ljubezni sladkost so iskali.
Lotiš vseh se ti
teh naših ljudi
in z "jedrci" naša nam jetrca sekaš na skali.

in pomni ti to,
da ne bo prepozno:
s "starimi kavlji" nikar ne "ongavi".
Pripomnim se to,
da ne bo prehudo:
da glavó ti tako nar'dimo,
da bodeš zavezan prav vso to zimo....
-Tretji kavelj-

IV

"Stari kavelj" vrača ti pozdrave,
roko proži ti miru in sprave;
saj poznaš ti star'ga - pobratima,
kakor "stari sršen" tebe - Poskakina.

Poskočne jaši ti Pegaze,
napak ti naših riši nam obraze
in naj le biča tvoja nas satira,
naprej, na levo, na desno, brez obzira.

Torbo svojo le odpri široko,
nam zajemi jedrc polno roko;
tvoja ni navada, da skopariš:
ne stej ti jedrc, ki nam jih podariš.

Iz torbe svoje le nasuj resnice,
da v srcih naših bodo kot krešnice,
da se ognili bomo česti blatni,
hodili vedno po asfalti.

Besede tvoje so pa le resnične,
ceprav za nas niso preveč mične:
da složnost v jeklen sveženj zakovana,
za nas predaljna je "fata morgana".

-Četrty kavelj-

RAZLAGA.

Poskakina: človek, ki je monopoliziral javno moralo.

Tonin: je dobil spolno bolezen pri najbolj idealni - grobe besede - ljubezni.

Stari sršen: mož, ki ne pozna leposlovnega strahu in išče na vse načine literarne državljanske vojne v "Zvezdi".

Stari kavelj: Poskakina je doživel iluzijo; mislil je, da so kavlji, pa so bila sršenova žela.

Sršenovo gnezdo: Literarne moči se brusijo ob človeku, ki je monopoliziral javno moralo.

Grgarski muš: Poskakina je ugibal o dolgouhi živali, pa je dobil brco.

P.S.: Kavlji čakajo odgovor na literarni ultimatum

MALO ANGLEŠČINE

Kratka slovensko-angleška slovnica

V angleščini imamo tri pretekle čase, dočim imamo v slovenščini samo enega, tako, da se pretekli čas glagola BITI v angleščino lahko prestavi na tri različne načine - in sicer:

I WAS	- aj ouz	- jaz sem bil	WHERE	- uher
YOU WERE	- ju uer	- ti si bil		kje, kjer
HE WAS	- hi uoz	- on je bil	TODAY	- tudej
WE WERE	- ui uer	- mi smo bili		danes
YOU WERE	- ju uer	- vi ste bili		
THEY WERE	- dej uer	- oni so bili		

I HAVE BEEN	- aj hev bin	I HAD BEEN	- aj hed bin
YOU HAVE BEEN	- ju hev bin	YOU HAD BEEN	- ju hed bin
HE HAS BEEN	- hi hez bin	HE HAD BEEN	- hi hed bin
WE HAVE BEEN	- ui hev bin	WE HAD BEEN	- ui hed bin
YOU HAVE BEEN	- ju hev bin	YOU HAD BEEN	- ju hed bin
THEY HAVE BEEN	-dej hev bin	THEY HAD BEEN	-dej hed bin

VAJA - Nauči se na pamet sledeče besede:

THE GARDEN (de garden)	- vrt	Pri izgovorjavi pazi, da
THE CHURCH (de čerč)	- cerkev	pravilno povdariš vsako be-
THE SCHOOL (de skul)	- sola	sedo.
THE TOWN (de taun)	- mesto	
THE DOCTOR (de doctor)	- zdravnik	AT - et - pri
SICK (sik)	- bolan	WITH - uid - z
THE INK (de ink)	- črnilo	FROM - from- od
THE CHAIR (de čer)	- stolica	IN - in - v
THE EXERCISE (de ekzersajz)	- vaja	OVER - ovr - na, nad

Prevedi v angleščino in čitaj na glas:

Jaz sem bil.- Ona je bila v hiši.- Oni so bili v cerkvi.- Ali ste bili v šoli?- Jaz, oče in brat smo bili v mestu.- Zdravnik je bil pri bolniku (sick man).- Doli so bili fantje, gori pa deklice.- Kero je bilo na mizi, a črnilo na stolici. - Ali si bil pri vaji?

Prevedi v slovenščino in čitaj na glas:

We were in the garden.- He has been at home.- Have you been in church?- The pupils (pjuipils - otroci) were in school.- The sister, I and the young man have been in town.- Was the doctor by (pri) the sick man? The boys and the girls had been in town.- The sister and the young man have been downstairs, the girls were upstairs.- Were was the pen today? - The ink was on the table, the pen was on the chair.-

